

حجت‌الاسلام والمسلمین عالی در گفت‌وگو با شهرآرا مطرح کرد

عاشورا، محصول نگاه توحیدی سیدالشهدا(ع)

آمنه مستقیمی| عاشورای حسینی از همان روز وقوع تا قیام قیامت، نقش هادی و راهبری ایفا کرده و توانسته است الهام‌بخش قیام‌ها و انقلاب‌ها باشد. این موضوع ثابت می‌کند که آن قیام تاریخ‌ساز، محصور و محدود در زمان و مکان نمانده است، بلکه به‌عنوان پدیده‌ای زنده و پویا، قدرت نقش‌آفرینی در همه اعصار را دارد، به‌شرط آنکه درس‌هایش را بشناسیم و یاد بگیریم؛ مسئله‌ای که در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام‌والمسلمین مسعود عالی، خطیب و کارشناس مذهبی، آن را بررسی کرده‌ایم.

تهدیدی که بزرگ‌ترین فرصت تاریخ شد

کار اباعبدا...الحسین(ع) این بود که بزرگ‌ترین بلا و تهدید عالم را به بزرگ‌ترین فرصت تاریخ تبدیل کردند، وقتی در دل بلا بندگی را به جا آوردند. نه‌تنها حضرت سیدالشهدا(ع) بلکه تا کوچک‌ترین فرد از اهل‌بیت حضرت در سراسر آن واقعه حتی یک عمل مکروه انجام ندادند، آن‌هم در اوج بلا، اسارت و رنج. این موضوع یادمان می‌دهد در کنج عافیت نشستن و ذکر گفتن، کاری ندارد، بلکه باید در اوج بلا و رنج بندگی کرد؛ چنان‌که امام حسین(ع) در شب عاشورا طوری خدا را بر خوشی و ناخوشی شکر کردند که مثال و مانند ندارد. حضرت در اوج بلا یعنی در گودال قتلگاه که از همه هستی و دنیا و تعلقات آن دامن تکانده بودند، بیان کردند: «الهی رِضاً بِرِضاکَ». در پی چنین عبودیتی، پروردگار مهربان، بزرگ‌ترین مصیبت عالم را که در زیارت عاشورا درباره آن آمده است «مُصِیبَه مَا أَعْظَمَهَا وَ أَعْظَمَ رَزِیئَهَا فِی الْإِسْلامِ وَ فِی جَمِیعِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْض»، به بزرگ‌ترین فرصت برای امام حسین(ع) و اهل بیتشان تبدیل می‌کند.

ویژگی‌های منحصربه‌فرد اباعبدا...(ع)

حضرت اباعبدا...الحسین(ع) ویژگی‌هایی دارند که هیچ‌یک از ائمه(ع) دارای آن‌ها نیستند، نخست آنکه همه ائمه پس از سیدالشهدا(ع) از فرزندان ایشان هستند. گویی کار ناتمام امام حسین(ع) را آن حضرات تکمیل می‌کنند تا عصر ظهور که امام‌مهدی(عج) حکومت دین را بر جهان حاکم می‌کنند. دوم: قرار دادن شفا در تربت ایشان است، حتی خوردن از تربت مزار پیامبر(ص) جایز نیست، اما درباره ابی‌عبدا...(ع) ماجرا فرق می‌کند و تربت ایشان، باعث امنیت و شفا می‌شود: «جَعَلَ ا... الشِّفاءَ فی تُرْبَتِهِ». سوم: اجابت دعا زیر قبه آن حضرت است: «أَلسَّلامُ عَلی مَنِ الأجابَهُ تَحْتَ قُبَّتِهِ». تاجایی که برخی معصومین(ع) برای دعا زیر قبه حسینی، نایب می‌فرستادند. نقل است امام‌هادی(ع) در پی ابتلا به بیماری، ابوهاشم را برای دعا زیر قبه اباعبدا...(ع) روانه کردند. وی به امام گفت: «شما خود حجت خدایید، پس چرا مرا برای دعا زیر قبه سیدالشهدا(ع) می‌فرستید؟»

حضرت فرمودند: «خدای متعال اما کانی دارد که دوست دارد حق آن‌ها ادا شود وزیر قبه حسینی، دارای چنین مقامی است». این‌ها امتیازات منحصربه‌فردی است که خدای متعال به امام حسین(ع) عطا کرده است؛ هرچند فهم مقام فوق عرشی ایشان برای ما ممکن نیست و در ذهنمان نمی‌گنجد.

عاشورا؛ محصول نگاه توحیدی سیدالشهدا(ع)

بنابر تصریح آموزه‌های دینی روایی، هریک از انبیای الهی که ماجرای عاشورای حسینی را شنیده بودند، تأکید می‌کردند: «لَا یَوْمَ کَیَوْمِکَ یَا أَبَا عَبْدِا...»؛ در زیارت رجبیه امام حسین(ع) نیز می‌خوانیم: «یا أَبَاعَبْدِا... أَشْهَدُ لَقَدِ اقْشَعَرَّتْ لِدِمَائِکُمْ أَظِلَّه الْعَرْشِ مَعَ أَظِلَّه الْخَلَائِقِ وَ بَکَتْکُمُ السَّمَاءُ وَ الْأَرْضُ وَ سُکانُ الْجِنَانِ وَ الْبَرِّ وَ الْبَحْر».

در روایتی از امام باقر(ع) است که فرمودند: «هنگام شهادت جدم، اباعبدا...الحسین(ع)، ناله ملائکه بلند شد و به خداوند عرضه داشتند: آیا از کسانی که برگزیده تو و فرزند برگزیده تو را به شهادت رساندند، می‌گذری؟ خداوند به آن‌ها فرمود: «ای ملائکه! آرام بگیرید» و سپس وجود منور فرزندان حسین بن علی(ع) را به آن‌ها نشان داد که در میانشان، یکی ایستاده بود و خدا فرمود: من با او (قائم(عج)) انتقام حسین(ع) را می‌گیرم».

چشم همه خلق از عرش تا فرش در آن روز و لحظات، گریان بود جز وجود مقدس سیدالشهدا(ع) در گودال قتلگاه که آرام بودند و مطمئن، لذا در آن لحظه خطاب «یا أَیَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّه ارْجِعِی إِلَی رَبِّکِ رَاضِیَه مَرْضِیَّه» به حضرت بیان شد؛ چون زمانی که همه عالم مضطرب و پریشان بودند، سیدالشهدا(ع) آرامش و اطمینان داشتند و آن همه جنایت کمرشکن، ذره‌ای حضرت را پریشان نکرد. اختلاف انسان‌ها در همین نگاه‌هاست. یک نگاه، انسان را صبور و متوکل به خدا و راضی به رضای او می‌کند و نگاهی دیگر، آدمی را سست و نگران و پریشان می‌سازد؛ حضرت سیدالشهدا(ع) ثروت درون داشتند و این ثروت را با سخاوت و به زیبایی هرچه تمام در دعای عرفه، عرضه کرده‌اند. عاشورا محصول نگاه توحیدی امام حسین(ع) است که در دعای عرفه، بروز و ظهور دارد. این است میراث بزرگ حضرت برای ما.

مستحبی که هزار واجب را حفظ کرده است

دستگاه سیدالشهدا(ع) تا قیامت، حافظ و پاسدار دین خداست. همین دستگاه، مؤمنان را دورهم جمع و پالایش می‌کند و بر معرفت و بصیرت آن‌ها می‌افزاید. نقل است مرحوم آیت‌ا... شیخ عبدالکریم حائری یزدی، زمانی که رضاخان مانع برگزاری جلسات امام حسین(ع) شده بود، بسیار غصه می‌خورد و محزون بود. شخصی درصدد دلداری ایشان برآمد و گفت: «برگزاری مجالس حسینی مستحب است؛ حکومت جلوی واجباتی مثل نماز و روزه را که نگرفته است». آیت‌ا...حائری در پاسخ وی بیان کرد: «بله، مجالس سیدالشهدا(ع) مستحب است، اما هزار واجب را نگه داشته و تمام دین با همین مجالس به مردم منتقل شده است.»؛ یعنی دستگاه امام حسین(ع) مؤمنان را حول محور ولایت جمع می‌کند؛ مؤمنانی که زمینه‌ساز ظهور امام زمان(عج) خواهند شد. این‌ها همه برکاتی است که امام حسین(ع) با ایجاد فرصت‌ها در دل تهدید و تبدیل بلاها به نعمت، برای تاریخ رقم زدند.

شرط معیت با امام زمان(عج)

در دعای شریف عهد در عین اینکه یاری امام زمان(عج) و قرار گرفتن در جرگه اعوان و انصار ایشان را با جملات «اللّهُمَّ اجْعَلْنِی مِنْ أَنْصارِهِ وَأَعْوانِهِ» طلب می‌کنیم، مقامی بالاتر را نیز درخواست می‌کنیم: «اللّهُمَّ إِنْ حالَ بَیْنِی وَبَیْنَهُ الْمَوْتُ الَّذِی جَعَلْتَهُ عَلَی عِبادِکَ حَتْماً مَقْضِیاً فَأَخْرِجْنِی مِنْ قَبْرِی مُؤْتَزِراً کَفَنِی...؛ یعنی خدایا! اگر مرگ بین من و ولی تو فاصله انداخت، مرا به دنیا بازگردان!» به عبارت دیگر، انسان مؤمن حتی نباید راضی شود که مرگ بین او و ولی خدا فاصله بیندازد. معیت ولی خدا، آمادگی‌های خود را می‌طلبد؛ در زیارت عاشورا شرط معیت ولی خدا بیان شده است: «فَأَسْأَلُ ا... الَّذِی أَکْرَمَنِی بِمَعْرِفَتِکُمْ وَ مَعْرِفَه أَوْلِیائِکُمْ وَ رَزَقَنِی الْبَرَاءَه مِنْ أَعْدَائِکُمْ؛ یعنی معرفت اهل بیت(ع) و معرفت دوستان اهل بیت(ع) و تبری و تنفر از دشمنان اهل بیت(ع)، شرط معیت با ولی خداست».

شاخص و ملاک دین‌داری، اعمال و ظواهر دین نیست، چنان‌که خوارج در اعمال جدیت داشتند اما قطب‌نما و هادی یعنی امام را نداشتند. دلیل اینکه برخی افراد همچون «رسول ترک» و «طیب» که اعمال چندانی نداشتند اما راه را یافتند و رستگار شدند، آن است که شاخص و قطب‌نما داشتند و با محبت اهل بیت(ع) دستشان گرفته شد. اگر شخصی در جبهه ولی و امام حق باشد، حتی اگر سهوا خطا و گناهی مرتکب شود، به دلیل قرار داشتن زیر پرچم حق و بودن در سفینه‌النجاه ائمه(ع)، بخشیده می‌شود.

معرفت به وجود مقدس امام، هم معرفت به شأن و رتبه و جایگاه ایشان است، هم معرفت به رسالت و مأموریت‌های وی در این عالم؛ یعنی انسان بداند که حجت زمانش چه می‌خواهد و خود نیز بهنگام عمل کند؛ چون بسیار بوده‌اند در تاریخ که به اهل بیت(ع) محبت داشتند اما بهنگام تصمیم نگرفتند و عمل نکردند؛ چنان که ابن‌عباس، شاگرد و محب امیرالمؤمنین(ع) و ائمه(ع) بود اما در هنگام آغاز حرکت کاروان حسینی صرفا به نصیحت حضرت برای نرفتن از مدینه یا حداقل نبردن خانواده با خود اکتفا کرد، درحالی‌که امام معصوم نیازی به نصیحت ندارد.

جوانان؛ فصل جذاب حماسه عاشورا

از ابعاد و زوایای مهم قیام حسینی، نقش جوانان و نوجوانان در این واقعه عظیم است که فصلی بزرگ از این حماسه را به خود اختصاص داده است و باید تبیین شود. باید توجه کرد که جوان در عین کم‌حوصلگی و سر باز زدن از شنیدن نصیحت و موعظه، در میدان عمل پابه‌رکاب است. شجاعت و خلاقیت دارد و خطرپذیر است و این ناشی از تعلقات کم او به دنیاست، از این رو در نهضت‌های انبیا و اولیا معمولا جوانان، کمک‌کار و پیشتاز بوده‌اند. بنابر تصریح روایات، در زمان ظهور امام زمان(عج) نیز چنین است و اصحاب امام مهدی(عج) (منظور یاران خاص حضرت است) اغلب جوان هستند و در میان آن‌ها، افراد پیر همچون نمک در غذا یعنی معدود هستند.

در کربلا و قیام حسینی هم این جوانان بودند که به‌عنوان اولین حلقه، دور امام حسین(ع) را گرفتند. در آغاز حرکت اباعبدا...الحسین(ع) از مدینه، این جوانان بنی‌هاشم همچون حضرت علی اکبر(ع)، حضرت عباس(ع) و برادرانشان، فرزندان عقیل، فرزندان مسلم، فرزندان جعفر بن ابیطالب و امام مجتبی(ع) بودند که سیدالشهدا را همراهی کردند و تا پایان در روز عاشورا نیز همراه و حامی ایشان بودند؛ چنان که به تصریح تاریخ و مقاتل، جناح راست و چپ سپاه سیدالشهدا(ع) در اختیار حضرت علی اکبر(ع) و حضرت عباس(ع) بود. این اقدام امام، افقی روشن در تاریخ گشوده است؛ چنان که رهبر معظم انقلاب نیز در بیانیه گام دوم انقلاب و در تحقق جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی، مخاطب اصلی خود را جوانان قرار داده‌اند: این نیاز است که افراد مسن و باتجربه با الهام از سیره نبوی و حسینی به جوانان راه و میدان دهند؛ چون هرجا جوانان وارد میدان شده‌اند، نشدنی‌ها شدنی شده است که پیروزی انقلاب اسلامی و دوران دفاع مقدس، شاهدی زنده در این باره است.

